

Фикҳ дарслари (126-дарс). Истеҳоза ва узрлиларнинг ҳукмлари

13:56 / 04.03.2021 4162

(иккинчи мақола)

Бу ҳукмларни фақиҳларимиз қуйидаги далиллардан олганлар:

هُوَ يَلْعَنُ هَلْ لِي لَصَّيْبٍ نَلَا غَمَ فَكَتَعَا؛ تَلَاقُ أَوْ نَعُ هَلْ لِي صَرَّةٍ شَائِعٌ نَعُ
أَنْعَضُو أَمْ بُرُو، أَوْ زُمْخُ لَوْ أَوْ زَفْصُ لِي رَتُّ تَنَّاكَفُ، وَجُأَوْزًا نَمُّ أَوْ زَمَّ مَلَسُو
يُئِئَسِّنُّ لَوْ أَوْ يَرَاخُ بَلْ أَوْ دُوَادُ وَبَأُ هَاوَرُ . يَلَصُّ تَيَّهَوُ أَوْ تَحَّتْ تَسَّطَلَا

Оиша розияллоху анҳодан ривоят қилинади:

«У киши:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам билан у зотнинг завжаларидан бир аёл эътикоф ўтирди. У (аёл) сарғиш ва қизғиш (қон) кўрар эди. Гоҳида, у намоз ўқиётганида остига тоғора қўйиб қўяр эдик», дедилар».

Абу Довуд, Бухорий ва Насоий ривоят қилишган.

أَهْوَ وَرَ نَاكَفُ، صَاحَتْ سُنَّتَ بِي بَحْمُ أَتَنَّاكَ؛ لَأَقُوهُ نَعْلُ لَلِ يَصْرَرَةَ مَرْكَعُ نَعْنُ
أَهْأَشْغِي.

Икрима розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Умму Ҳабиба истеҳозали бўлар, эри эса унга яқинлик қиларди».

وَبَأْهَآوَرُ. أَهْءَمَّ أَجْ يِ أَهْءُ وَرَ نَاكَو، ءَصَاحَتْ سُنْمُ تَنَّاكَ شَحَّحَ تَنَّبَ ءَةَ نَمَّحَّ نَأْ؛ نَعْنُ وَ
دُوَادُ.

Яна ўша кишидан ривоят қилинади:

«Ҳамна бинти Жаҳш мустаҳоза эди. Унинг эри унга яқинлик қиларди».

Иккала ривоятни Абу Довуд келтирган.

Кимга фарзнинг вақти ўтмасидан истеҳоза, бурун қонаши ёки шуларга ўхшаш бетаҳоратлик етиб туриши одат бўлиб қолган бўлса, бунинг сабабидан ҳар фарзнинг вақтига таҳорат қилади ва у билан ўша вақтда хоҳлаганича фарз ёки нафлни ўқийверади.

Соҳиби узрнинг таърифи:

«Доимий ел келадиган, бурни қонайдиган, жароҳат ва турли хил тошмаларидан доимий сув чиқиб турадиган, простатит касаллигига дучор бўлиб, бавл томчилаб турадиган ёки аёллардаги шамоллаш туфайли ҳидли суюқликлар ёки истеҳоза келиб турадиганлар узр соҳиблари дейилади. Булар икки қисмга бўлинадилар:

1. Уларнинг узри бир намознинг кириш-чиқиш вақтини тўлиқ эгалламайди;

Яъни бир намоз вақти киргандан то чиқиб кетгунича узрдан холи ҳолатда, таҳорат олиб, намознинг фарзини ўқишга имкон топа оладилар. Бу тоифадагилар шаръий соҳиби узр саналмайдилар.

Буларнинг ҳукмлари: ҳар намоз(фарз, қазо, нафллар)-ни таҳорат билан ўқийдилар, намоз ўқиётган пайтда узри келса, намози фосид бўлади, қайта таҳорат қилиб, давом эттираверади.

Агар суннат ва мустаҳабларни риоя қилиш натижасида таҳорати кетиб қолаверса, уларни енгиллаштириб, фарзини таҳорат билан ўқиши зарурдир.

2. Уларнинг узри бир намознинг кириш-чиқиш вақтини тўлиқ эгаллайди;

Узр бир намознинг кириш-чиқиш вақтини тўлиқ эгаллашидан мурод бундай узр эгалари бир намоз вақти киргандан то чиқиб кетгунича узридан холи ҳолатда, таҳорат олиб, намознинг фарзини ўқишга имкон топа олмайдилар. Бундай кишилар шаръий соҳиби узр саналадилар.

Унинг узри фарз намозининг тўлиқ вақтини эгаллайди, яъни фарз намозининг тўлиқ вақтида бетаҳоратликдан халос бўлиб, таҳорат қилишга ва фарзни ўқишга вақт топа олмайди. У шаръий соҳиби узр саналади.

Бу аввалда соҳиби узр ҳукмида бўлишга қўйилган шартдир. Соҳиби узр ҳукмида қолиш учун эса бир намоз вақтининг бирор жузида бир марта бўлса ҳам узрнинг топилишидир». *(Роддул Муҳтор)*.

Соҳиби узр бўлган ёки бўлмаганликни билиб олиш йўли:

Улар тажриба учун энг қисқа намознинг вақти, масалан, шомни танлайдилар ва қуёш ботиши билан то қизил шафақ йўқ бўлгунича бир марта таҳорат олиб, фақат шомнинг фарзини адо қила оладиган вақт топишга ҳаракат қиладилар. Масалан, таҳорат олиб, уч ракъат фарзни ўқишга ўн дақиқа вақт кетади (ундан кам ёки кўп бўлиши ҳам мумкин). Агар улар шом вақти кириб, то шом вақти чиққунича ўн дақиқа пок ҳолда туролмай, таҳорати кетиб қолаверса, соҳиби узр саналадилар ва қолган намозларда ўн дақиқа покликни кутиб ўтиришлари шарт эмас. Балки бир намоз вақти кириб, то чиқиб кетгунича бир марта бўлса ҳам узри топилса бўлди. Шаръий соҳиби узрга айлангач, модомики ҳар намоз вақтида бир марта бўлса ҳам таҳорати кетиб турар экан, бундай киши соҳиби узр ҳукмида қолади.

Агар тўлиқ бир намоз вақтида бирор марта ҳам узр содир бўлмаса, яъни ел чиқмаса, бавл томчиламаса, суюқлик келмаса, соҳиби узрлик ҳукми бекор бўлади. Масалан, шом вақти кирганидан то чиқиб кетгунича узр содир бўлмасдан, намоз ўқишга имкон пайдо бўлган бўлса, соҳиби узрликдан

Заволдан олдин таҳорат қилган узрли шахснинг таҳорати завол бўлиб, пешиннинг вақти кириши билан эмас, пешиннинг вақти чиқиши билан синади. Лекин пешин вақтининг охирида аср учун таҳорат қилса, аср вақти кириши билан таҳорат синади. Бу аср вақти киргани учун эмас, балки пешин вақти чиққани учундир. Шом, хуфтон ва бомдод ҳам шундай.

(Тамом)

«Кифоя» китобининг биринчи жузидан